

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. lapkričio 18 d. *

Paminėjome Vėlinių įvykių 60-ąsias metines

Vėlinių išvakarėse, kaip ir kiekvienais metais, Vengrijos ambasada vėl pakvietė kartu pabūti ir prisiminti 1956-ųjų metų įvykius Vengrijoje bei jų atgarsius Lietuvoje. Tų įvykių metu buvo pademonstruota lietuvių ir vengrų tautų vienybė trokštant vieni kitems laisvės. Vėlinės Lietuvoje tapo pasipriehšinimo sovietiniam okupantui simboliu. Minėjimai vyko Kaune ir Vilniuje.

Nuo tų įvykių mus skiria jau 60 metų. Abi kovojujos už savo laisvę tautos, nugalėjusios sovietinį imperializmą, sutraukė nelaisvės pancius. Tačiau istorinė lietuvių ir vengrų tautų vienybės atmintis liko gyva. Gyvi ir prisiminimai. Aš tada buvau Vilniaus universiteto antro kurso studentas. Gyvenome keturiese netoli Vingio parko, vadinaudame Čiurlionio bendarbute. Daugelis mūsų turėjome jaunatviško idealizmo sparnus, dideli Lietuvos likimo rūpesti, stengiantis savo veikla ir igyptomis žiniomis išlaikyti jos gyvybingumą. Šiuos siekius lyg palaikė savo dėstomomis paskaitomis patriotinės savimonės nepradarė mūsų iškilūs dėstytojai Zigmantas Zinkevičius, Meilė Lukšienė, Vanda Zaborskaitė, Irena Kostkevičiūtė, Jurgis Lebedys, Juozas Pikelis, Vincas Urbutis ir kiti.

Savo veikloje bandėme derinti įvairias veiklos priemones. Su kai kuriais studentais, sudarę slaptą patriotinės krypties būrelį, palaiminti kunigo, davėme priesaką Dievui ir Tėvynei Vilniaus Aušros Vartų bei Kauno arkikatedros bazilikos koplyčiose. Stengėmės aktyviai dalyvauti ir atviroje studentiško gyvenimo visuomeninėje veikloje. Mūsų surengtose studentiškose vakarėlose skambėdavo lietuviškos dainos, poezijos posmai. Malonu prisiminti, kad universiteto vadovybė patenkino mūsų prašymą rusų kalbos discipliną nukelti į neprivalomą dalykų sąrašą. Respublikos vadovybės prasėme, kad Vilniaus centrei gatvei būtų grąžintas Gedimino prospektu vardas. Šiuo

prašymu susidomėjo KGB. Čekistai stengėsi per savo agentus išaiškinti šio rašinio iniciatorius.

Kai atsirado studentiškos kepuraitės, nutarėme paraginti studentišką jaunimą sekmadieniais sutartą valandą kartu viešai dalyvauti Mišių aukoje Šv. Mikalojaus bažnyčioje, parodant ištikimybę ateistinių vėjų nepalaužtai krikščioniškai pasaulėžiūrai, tautinei dvasiai.

Artėjo 1956 metų Visų Šventųjų diena. Nutarėme sutvarkyti lietuvių karių kapus Rasų kapinėse. Išvakarėse prie kapinių tvoros paslėpėme tvarkymo įrankius. Dieną po paskaitų mūsų vienminčių studentų būrelis kiboj darbą. Dirbome iki vėlyvo vakaro. Širdyje buvo labai gera – vakaro tamsą lyg nušvietė mūsų nuoširdaus darbo šviesa, susiliejusi su žuvusių Lietuvos žemės gynėjų atminimo dvasia, suspindusia mūsų maldoje ir šviečiančių žvakų blyksniuose.

Pokelių dienų su kauniečių jaunimo būreliu tokio darbo ēmėmės ir Kauno senosiose kapinėse. Sutvarkėme aplieistus 1941 metų Birželio sukilių, lietuvių karių ir pažymėtus lėktuvų propelerių kryžiais lankūnų kapus.

Kelios dienos buvo likusios iki Visų Šventųjų dienos vakaro. Vengrijoje vyko masinė antisovietinė akcija, aidėjo šūviai, iš vėliavų iškirpti sovietiniai simboliai: skylėtosios vėliavos tapo sukilėlių ženklu. Tautos valia prie valdžios vairo grižės politinių reformų iniciatorių Imré Nadis skelbė Vengrijos neutralitetą, išstojimą iš sovietinio Varšuvos paktu, reikalavo iš šalies išvesti sovietinę kariuomenę. Kilo Vengrijos revoliucija – laisvės viltis visoms sovietų pavergtoms tautoms. Tokiame fone surengėme studentiško jaunimo vakarėlę. Prisirinko tiek jaunimo, kad negalėjo sutilpti į auditoriją, buvo pilnas ir koridorius. Iš anksto buvo numatyta kryptinga partokratų neiššifruota programa. Skrido lietuviškos dainos, sukosi poros.

Minėjimas Kaune

Minėjimas Vilniuje

Numatytos pertraukos metu mūsų bendramintis Adolfas Gurskis raiškiai perskaitė iš neseniai išleisto Maironio raštų dvitomio „Jaunosios Lietuvos“ poemos šeštosios giesmės ištrauką „Jau slavai sukilo...“ Visi suprato, ką tai reiškia – solidarumas su Vengrijoje vykstanti revoliucija. Nutilus plojimų bangai, visi susikibę rankomis sugiedojome „Lietuva brangi“. Paslapčiomis raginome vienas kitą lapkričio 1 dienos vakare rinktis į Rasų kapines prie dr. Jono Basanavičiaus kapo.

Susirinko daugybė jaunimo iš visų Vilniaus aukštųjų mokyklų. Jono Basanavičiaus kapas nušvito daugybės

žvakų šviesos vainiku. Jį puošė atneštos įvairiaspalvės rudeniškės gėlės, mano sudėti iš akmenelių Gedimino stulpai, Trispalvės juostelės. Skrido patriotinio turinio eilėraščiai, kalbos, giesmė „Marija, Marija“, skambėjo Lietuvos himnas, sveikinantys Vengrijos revoliuciją žodžiai. Pasirodė milicijos būriai ir kareiviai stengėsi susirinkusį jaunimą išsklaidyti, neleisti žygioti miesto link. I kareivų ir milicininkų brutalius žodžius atsakydavome lietuviška daina ir šukiai – laisvę Lietuvai, laisvę Vengrijai! Pralaužė atvykelių užtvaras, nužygiauome iki Aušros Vartų. (keliamas į 8 psl.)

Į muziejų atskrido „vyturėliai“

Spalio pabaigoje sulaukiau skambučio iš Kauno. Teiravosi dėl galimybės moksleiviams atvykti į Druskininkų rezistenčijos ir tremties muziejų. Kadangi ekskursijos iš tolimesnių regionų nėra tokios dažnos, niekuomet neatsisakome jas priimti, kokiu laiku beatviuotų, ypač jei tai moksleiviai.

Spalio 28 dieną muziejeje pasirodė būrys gražaus jaunimo. Susipažinome. Atvykusieji prisistatė esą „Vyturio“ gimnazijos dešimtokai ir juos lydinti mokytoja. Tačiau eks-

kursijos iniciatorė ir organizatorė pasirodė esanti bendra-klasė Austėja, kuri man ir skambino. Tai maloniai nustebino. Su kolege Eugenija Sidaravičiute pajutome dar didesnę atsakomybę, kad ekskursija nenuviltų jaunimo.

Iš muziejaus nuvykome į autentiškai atstatytą partizanų bunkerį. Moksleiviai prisipažino, kad tokiam tremtinių muziejuje ir atstatytame partizanų bunkeryje lankosi pirmą kartą ir kad ekskursija liko labai patenkinti. Tai jie patvirti-

no ir muziejaus svečių knygoge: „Kauno „Vyturio“ gimnazijos mokiniai nuoširdžiai dėkoja už įdomų ir vaizdingą pasakojamą ir žinių praturtinimą. 2016-10-28. Pagarbai Kauno Vyturiečiai.“

Atsisveikinančių ekskursijos iniciatorei padovanojau atminimo dovanėlę – knygutę apie ginkluotą pasipriehinimą Dzūkijoje, ir visą būrelį pakviečiau atvykti dar ir pakeliauti „Partizanų takais“ po Dzūkijos miškus.

Gintautas KAZLAUSKAS

Donaldas Trumpas – naujas JAV prezidentas

Lapkričio 8 dieną įvykusiuose JAV prezidento rinkimuose, nustebindamas visą pasaulį, pergalę išplėšė respublikonų kandidatas Donaldas Trumpas. Jo varžovė Hilari Klinton visų JAV mastu surinko netgi šiek tiek daugiau balsų, bet Donaldas Trumpas laimėjo daugumoje iš mažyų valstijų. Tokiu būdu, iš viso laimėjės 30-je, užsitikrino saugią pergalę prieš Hilari Klinton, kurią palaikė 20 valstijų.

„Pirmiausia Amerika“ – tai du mums svarbiausi Donaldo Trumpo žodžiai, kuriuos turėtume išgirsti visame šiame sąmyšje. Jokia revoliucija dar neįvyko, bet Donaldas Trumpas teigia bandysią užsienio politiką pakreipti pragmatiškesne linkme, užuot tėsęs idealistinę JAV, kaip demokratijos nėšėjos, misiją. JAV pozicija santykiose su kitomis valstybėmis, kaip galima numanyti, bus kieta, galimai griežtėnė, nei buvo dabar, valdant Barakui Obamai. Bet bus siekiama kitų tikslų: ne tiek užtikrinti demokratijos sklaidą ir egzistavimą, kiek susitarti su kitais pasaulio galingaisiais, siekiant savo šalių naudos. Kur tiksliai šioje dėlionėje atsidurs Lietuva, dar anksti spręsti, nes, jei JAV nori išlikti galinga (o Donaldas Trumpas tai akivaizdžiai pabrėžia), reikia demonstruoti ir NATO stiprybę, bet NATO tampa vis didesne našta, gulancia ant JAV pečių.

Kartu su JAV prezidento rinkimais įvyko ir JAV Senato bei Kongreso rinkimai. Čia mums naujienos geros. Abejus rinkimus laimėjo respublikonai, kurie išlieka partija, pasiskančia už griežtą JAV užsienio politiką. Jei Donaldas Trumpas norės padaryti rimtesnių pokyčių JAV užsienio politikoje, tam reikės Kongreso pritarimo. Donaldas Trumpas yra politikos naujokas (neįtikėtina, bet anksčiau jis nėjo jokių valstybinių pareigų, amerikiečiai išsirinko tiesiog verslininką), todėl priim-

damas sprendimus bus stipriai priklausomas nuo savo aplinkos – administracijos (tai vyriausybės atitinkmuo JAV).

Apie administraciją kol kas žinome tiek, kad kartu su Donaldu Trumpu išrinktas viceprezidentas Maikas Pencas, tradicinis respublikonas, anksčiau kritikavęs Rusiją. Bet Maikas Pencas už tai ir buvo pasirinktas dešiniaja Donaldo Trumpo ranka tam, kad amortizuotų ir teisintų visus radikalius jopasisakymus. Bet nevisi administracijos narai bus mums tokie palankūs, minimi įvairių pažiūrų kandidatai. Ypač svarbu, kas taps JAV valstybės sekretoriumi (užsienio reikalų ministro pareigų atitinkmuo JAV). Neryžtingas politikas šioje pozicijoje galiapti JAV Achilo kulnu, kuriuo galėtų pasinaudoti ir ta pati Rusija. Visgi Donaldo Trumpo administracija turės patvirtinti respublikonų valdomas Senatas, tad bent iš dailes Donaldas Trumpas bus įstatytas į tradicines respublikonų partijos vėžes.

Kaip Donaldas Trumpas tapo JAV prezidentu? Stebėdami rinkimų kampaniją pamiršome, kad visgi svarbiausias kriterijus, kurį dauguma rinkėjų kelia kandidatams, tai gebėjimas pagerinti rinkėjų ekonominę padėtį. Iš tiesų, net nereikia turėti tu gebėjimų, užtenka gebėjimo, tai įrodyti. Taip buvo išrinkti visi radikalūs ar radikalesni politikai. Kad ir Adolfas Hitleris, kurio etiketę Donaldui Trumpui taip megė klijuoti opozicija. Ir, atrodo, Lietuvoje, kur 1992 metais buvo išrinkta LDDP, po to Viktoras Uspaskichas, mes turėtume tai žinotigeriau nei bet kas kitas! Bet ir mūsų politologai, ir Hilari Klinton rinkimų kampanijos organizatoriai tikėjo, kad tokis skandalinges kandidatas, kaip Donaldas Trumpas, jokiu būdu nelaimės, kaltino jį rasizmu, populizmu, seksizmu, ir išsamūs Hilari Klinton pasiūlymai, kaip pagerinti amerikiečių ekonominę padėtį, paskendo kalbose

apie tai, koks „blogas pavyzdys mūsų vaikams yra Donaldas Trumpas“.

Donaldas Trumpas pasiūlė keletą aiškių ir rinkėjus papirkusiu pasiūlymų. Visų pirmą jis pažadėjo apriboti laisvą tarptautinę prekybą ir sumažinti mokestių korporacijoms, taip tikėdamasis į JAV sugrąžinti iš jos pasitraukusia dalį pramonės ir kartu su ja gerai apmokamus darbus. Industrinėse ir agrokultūrinėse valstijose, iš kurių ši pramonė pasitraukė, jis pasirodė puikiai, nors dalis jų buvo laikomos demokratiškomis. Taip pat jis pažadėjo žymiai apriboti imigraciją į JAV ir būti, kaip minėta, pragmatiškesniu užsienio politikoje.

Galiausiai susprogdinkime vieną iš gajausių mitų Lietuvoje: kad vargšė Hilari Klinton negalėjo konkuruoti su Donaldu Trumpu dėl jo neįsemiamų finansų „Washington post“ skelbia: Hilari Klinton kampanija kainavo beveik dvigubaibrangiaunei Donaldo Trumpo, mat pastaroji buvo smarkiai remiama didžiųjų korporacijų, o tai sukėlė tradicinių demokratų rinkėjų pasipiktinimą.

Kodėl priešrinkiniés apklausos klydo? Statistika neklysta, tik mes ją blogai vertiname. Prieš rinkimus Hilari Klinton kamavo atsinaujinęs skandalas dėl į viešumą iškilusių jos elektro-ninių laiškų, ir Donaldo Trumpo reitingai kilo. Prieš pat rinkimus „Fox News“ skelbė, jog Hilari Klinton JAV mastu pirmauja tik 4 procentais balsų. O tarp apklaustųjų, kurie atsakė, jog tikrai balsuos, persvara ištirpo iki 2,5 procento, tai iš esmės nereikišmingas skirtumas. Ir atėjus rinkimų dienai Hilari Klinton visgi išplėše pergalę balsais, bet dėl JAV rinkimų sistemos ypatumų – mažosioms valstijoms suteikiama didesnė balso teisė – Donaldas Trumpas užsi- tirkino pergalę. Taip jau buvo įvykę ir 2000 metais, kai Džordžas Bušas įveikė Alą Gorą, nors visų JAV mastu balų gavo šiek tiek mažiau už jį.

Dalis mūšių nė sapnuoti nesapnavo tokio rinkimų rezultato. Štai rinkimų kampanijos metu Vilniaus centro pašonėje iškilo milžiniškas piešinys, įžeidžiantis Donaldą Trumpą. Jis vaizduojamas rūkantis ir besibūuojantis su Vladimiru Putini. Vilniaus miesto meras Remigijus Šimašius džiaugsmingai sureagavo į šią iniciatyvą, fotografavosi prie piešinio ir viešai dalijo aršią kritiką Donaldo Trumpo atžvilgiu. Vėliau šio piešinio nuotraukos nepaprastai garsiai nuskambėjo JAV žiniasklaidoje. Ir tik iš ižvalgesnių konservatorių – Lauryno Kasčiūno ir Žygimanto Pavilionio pusės pasigirdavo tyliu pasvarstymu, kad gal reikėtų paieškoti diplomatinių kanalų ir į Donaldo Trumpo aplinką. Bet neišgirdome ir likome basi ant ledo, turime ne tik ekscentrišką, sunkiai prognozuojamą JAV prezidentą, bet dar ir iš jo tyciojamės, ir nė pirštelio nepajudinom, kad užmegztume geresnius ryšius su dabar svarbiausios Lietuvos sąjungininkės prezidento aplinka.

Istorija, kurioje dėl savotiškos rinkimų sistemos ir didelio palaikymo provincijoje rinkimus laimi verslininkas, skamba nepaprastai girdėtai. Dar niekada įvykiai už Atlanto nebuvo tokie panašūs į įvykius Lietuvoje. Pasaulis globalėja. Tik tas globalėjimas akivaizdžiai nepatinka daugumai rinkėjų. Lietuvoje jis reiškia darbo jėgos emigraciją iš Lietuvos, JAV – tai fabrikų ir darbo vietų emigracija į pigesnes šalis. Ten, kur dešinieji randa atsaką į globalėjimą ir į visuomenės nusivylimą juo, išsilaike valdžioje, o kur neranda – krenta. Tad iškart, po Lietuvos Seimo rinkimų, JAV prezidento rinkimai siunčia dar vieną signalą dešiniesiems susimąstyti, ne tik apie Lietuvos sau-gumą, bet ir apie tai, kokius lūkesčius kelia rinkėjai.

Manvydas ALMONAITIS

Pamosavimas holokaustiniu vėzdu ir kvieslingiškos išmonės

Žurnalo „Veidas“ ir „Delfi“ straipsnių pėdomis

Dauguma šiuolaikinių Lietuvos istorikų tebetrakuoja Lietuvos naujasių laikų istoriją marksistinėje šviesoje tai yra pradėdami ją analizuoti nuo antrinių reiškinių, neįvardijant pirminius – pagrindinius. Tuo pačiu prateisia okupacijos metu pamėgtą antrinių istorinių procesų perkėlimą į pirmąjų vietą, ištrinant pagrindinius, tad ir reziumuoja, kad genocido nebuvo, kad nuomonė tik dalies visuomenės. Argi?

Pradékime nuo pradžių, nuo Lietuvos valstybės tuometinio kamieno – ūkininkų. Kokius tikslus jų atžvilgiu turėjo rusiškieji socialistai ir vokiškieji nacionalsocialistai dar iki okupacijų? Tieki vieni, tiek kiti negailėjo valiutos siūčiamiems į Lietuvą agentams. Skirtumas tik toks, kad MOPR, o lėšos éjo tiek per žydų bankus, nes kapitalistiniai bankai su rusų socialista nesusidėjo. Nacionalsocialistų lėšas priiminėjo visi bankai. Šių dviejų imperijų žvalgybos Lietuvos bendradarbiavo, dalinosi išgautais slaptaisiais duomenimis.

Po Baltijos valstybių ir Lenkijos daibų Maskvoje, skirtangi socialistai Lie-

tuvos ūkininkams skyrė skirtingus likimus: rusiškieji socialistai numatė sunaikinti Lietuvos ūkininkus kaip klasę (nes terorą vykdė klasiniu pagrindu); vokiškieji nacionalsocialistai juos priskyrė prie dar pakenčiamos rasės, darbščios, todėl numatė perkelti į Pinsko pelkes, kad jas nusausintų, išplečiant erdvę „viršžmogiams“.

Tiktu ekskursas į prieškarinius tuo metinius Rytų ir Vakarų socialistus. Rusijos socialistai tuo metu Ukrainos ūkininkus paskelbė priešiška klase Rusijos socialistams. Atėmė iš jų visus maisto produktus. Čekistai užblokavo ūkininkų kaimus ir badu išmarino jų iki dešimties milijonų (niekas nesužinos tikrojo skaičiaus). Istorinis faktas įvardintas, kaip „Holodomor“. Rusai teigia, kad tokio istorinio fakto nebuvo. Europa šunuodegiškai tylį.

Maždaug tuo pat metu Europos čemberlenai Miunchene užsodino hitlerius ant nežaboto nacionalsocialistinio eržilio ir paleido ganytis. Iš pradžių po Europą su holokausto vėzdu ne tik prieš žydus, bet ir prieš čigonus, neįga-

liuosius ir kai kurias kitas mažumas. Manau, kad holokaustas priskirtinas ne tik hitleriams. Jei čemberlenai Miunchene jo neužkelty ant nacionalsocialistinio eržilio, holokausto nebūtų. Šiuolaikiniams čemberlenams praverstų ilgesnė atmintis.

Rusijos socialistai ir dabar tebéra valdžioje, todėl visus buvusius ir esamus nusikaltimus neigia. Europa ir dabar šunuodegiškai tylį.

Nacionalsocialistai Vakaruose išnyko, tačiau čemberlenai liko ir šunuodegiauju toliau – rytiškiems socialistams.

Rusijos socialistų žvalgyba, gausiai finansuojama, gan gerai paruošė invazinę operaciją Lietuvon 1940 metais. Paskyrė savo agentą generolą Vitkauską Lietuvos kariuomenės vadu. Per jį atskyrė šaudmenis nuo kariuomenės, paralyžiudami jos operatyvinius veiksmus.

Sovietų okupantai paskyrė vyriausiąjį kvieslingą A.Sniečkų Lietuvos valstybės institucijų ir valstybės veikėjų likvidatoriumi. Pastarasis susikvietė labai įdomius, ypač aktyvius padėjėjus: Eusejį Rozauską, Iciką Dembo, Judit

Komodaite, Frido Krastinį, Kazį Micvičių ir Danielių Todesą. Pagal visus parametrus panašios komisijos buvo sudarytos ir apskrityse. Komisijos pasirodė ypač aktyvios ir per trumpą laiką sunaikino Lietuvos valstybės valdymo institucijas, kariuomenę. Jie sušaudymams pasmerkė tūkstančius nekalėti piliečių, pradėjo masinius trėmimus. Vykdė žemės reformą plėšdami ir nai-kindami ūkininkus, jų visą pagamintą produkciją siuntė į Rusiją.

Karo pradžioj LAFO vadovaujami sukilėliai nubloškė okupantus. Kaune VKP(b) sąrašuose rado per devyniasdešimt procentų žydų, aktyviai bendradarbiavusiu su okupantais. Jų indėlis į okupantų nusikaltimus atitinkamas. Pone istorike, pirmosios rusų socialistų okupacijos metu Lietuvos holokausto nebuvo, todėl patyrinėk žydų niekštbes, kurios, beje, išprovokavo nemazą dalį lietuviškų žydšaudžių. Suskaičiuok ir surikiavęs palygink, kurioje pusėje daugiau niekšų. Padarysi bent vieną gerą darbą.

(keliamas į 7 psl.)

Įvykiai, komentarai

Naujas Seimas – veidai seni

Kai baigėsi 2016-ųjų metų rinkimai į Seimą, didžiausias kritikos srautas pasipylė ant Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų galvų. Atrodė, kad jie kalčiausi dėl rinkimų rezultatų, kad tai jų pastarųjų ketverių metų valdymas tapo toks atgrasus, jog rinkėjai nebenorė jū matyti valdžioje... Bet, kaip sakoma, būkime beturčiai, bet teisingi – gine TS-LKD buvo valdantieji pastaruoju ketverius metus! Atvirščiai – partija buvo opozicijoje ir dar tokiomis sąlygomis, kad pasipriešinti valdančiosios daugumos buldozeriu buvo neįmanoma. Tad kalbėti, kad rinkėjai nubaudė TS-LKD, yra paprasčiausia demagogija. Negana to, Tėvynės sąjungos kandidatų sąraše buvo daug jaunų, visuomenėi jau žinomų, gabią žmonių, tačiau niekada nebuvusių Seimo nariais.

Pastaruoju metu ima ryškėti, kad rinkėjai visai ne „nuobaudomis“ vadavavosi rinkdamis naujajį Seimą, antraip jame neturėtume matyti senų „irūgusių“ socialdemokratiškų veidų, kurie kaip tik ir yra valdančiosios daugumos, Lietuvą alinusios pakutinius ketverius metus, branduolys. Jau anksčiau rašėme apie tai, kad kalbos, jog TS-LKD galėjo būti koalicijos dalyviu, buvo demagogiškos, skirtos dar kartą primesti Tėvynės sąjungai nesamą kaltę – R. Karbauskio „valstiečiai“ (beje, nesuprantu, kodėl prie šio žodžio dar reikėtų pridėti „žalieji“ – juk mes nežinome, kas tie antrieji šios partijos dalyviai, kas jų lyderis ir pan.) nė neplanavo derėtis su konservatoriais, bet kad tai nebūtų akivaizdu, buvo paskelbta apie tariamą TS-LKD lyderių aroganciją, nenorą derėtis ir t. t. Galiausiai yla išlindo iš maišo – „valstiečiai“ prie stalo pasisodino socialdemokratus ir mes iš-

vydome iki skausmo pažystamus veidus: Sysą, Butkevičių, Sabatauską, Oleką, Šiaulienę...

Naujajam Seimui susirinkus į pirmąjį posėdį, valstybės vadovė Dalia Grybauskaitė savo kalboje naujajam Seimui sakė: „Jūs galite prisiėti prie politinės sistemos virsmo iš uždaros ir vis dar nomenklaturinės įskaidrų, atvirų ir žmonėms atstovaujančių modernų parlamentarizmų – tai jūsų rankose. Pragaištingai gilėjantis atotrūkis tarp valdžios ir žmogaus, neteisybės ir atskirties jausmas, politinės valios stoka, nuvertintas sąžiningas darbas nutolino geresnį gyvenimą mūsų žmonėms.

Todėl tūkstančiams Lietuvos piliečių būtent jūs, naujasis Seimas, tapote nauja Viltimi. Jie rinkosi tikėdami, kad politinė elgsena keisis: supratimas pakėsis abejingumą, atsakomybę – savanaudiškumą, profesionalumas – neišmanymą, o neveiklumą pakeis ryžtingą politika.

Šis Seimas turi galimybų padėti pamatą kokybiškai naujam valstybės raidos etapui ir užtikrinti tinkamas sąlygas visiems Lietuvos žmonėms kurti laimingesnį gyvenimą Tėvynėje.

Salies gyventojai tikisi didesnio socialinio saugumo, teisingesnės ir tolygiau besivystančios Lietuvos.

Taip pat Lietuvos Respublikos Prezidentė palinkėjo naujojo Seimo nariams „sklandžios pradžios, tvirtų apsisprendimų ir susitelkimo“, ir „kad žmonių viltys netaptų nusivylimu“.

Šioje kalboje galima ižvelgti keletą svarbių dalykų, kurie apibūdina praėjusio Seimo ir valdančiosios daugumos veidą – tai uždara, nomenklaturinė valdžia, kuriai būdingas abejingumas eiliniam žmogui, savanaudiškumas,

neišmaneliškumas, neveiklumas, politinės valios stoka ir visa kita, kas lėmė atotrūkį tarp valdžios ir žmogaus. Trumppai tariant, kažin, ar kada nors valstybės prezidentai yra taip įvertinę naujojo Seimo pirmtakus? (Sakykite, ką norite, bet po tokios kalbos kai kas turėjo skradžiai žemę prasmegti, deja....)

Tad ar už tokias permainas balsavo rinkėjai, kad Seime vėl vadovautų socialdemokratai? Žinoma, jiems vadovaus Karbauskis, bet ar ne jis kalbėjo apie „profesionalus“ – štai juos jis ir pasivietė...

Grįžkime į porinkimines dienas, kai ant kiekvieno kampo buvo kalbama apie konservatorių stovyklos vidinius nesutarimus, tariamas rietenas, atskalūnus, skilimus ir t. t. Tiesą sakant, šie TS-LKD vidiniai reikalai buvo eskaluojami labiau nei rinkimuose nugalėjusių R. Karbauskio „valstiečių“ planai ir galimybės. Bet TS-LKD nei skilo, nei ką. Todėl keista, kad apie ją buvo tiek daug kalbama, nematant kitos partijos – socialdemokratų – problemų.

Šiandien pamažu ryškėja šios įtakinguosios, ilgiausiai Lietuvą valdžiusios (ir tebevaldydysiančios) partijos užkulisiuose vykstančios kovos kontūrai. Žinoma – po rinkimų buvo prabilta apie partijos lyderių atsakomybę dėl rinkimų rezultatų, nes partija atsidūrė trečioje vietoje, bet partijos vadovas (ir buvęs valdančiosios daugumos lyderis bei Vyriausybės Premjeras) Algirdas Butkevičius liko savo poste. Daug daugiau įtampos kilo jau po koalicijos sudarymo, į kurią, kaip sakėme, „valstiečiai“ pakvietė socialdemokratus. Po „valstiečių“ pametėtų ministru portfelį dalybų socdemai dar labiau susikivirčio: partijos vadas A. Butkevičius

sulaukė kaltinimų, kad savavališkai, nepaisydamas partijos kolegų nuomonės, iškeitė socialinės apsaugos ir darbo ministeriją į ūkio (taip kalbėjo Algirdas Sysas, nepritarė tokiam A. Butkevičiaus žingsniui ir europarlamentaras Zigmantas Balčytis, o partijos garbės pirmininkas Aloyzas Sakalas netgi apkaltino Butkevičių aroganciją – kad „jis partijos narius laiko tarnais“. Atkreipkite dėmesį – tai néra kažkoks senų partijos narių sukiliimas prieš jaunus ir nepagarbius partijos „pienburnius“, tai rietenos tarp senų kadru! Todėl norisi paklausti visų, kurie pilstė tiek daug vandens dėl tariamo TS-LKD skilimo – kodėl dabar tylite, nerašote, nekalbate apie socialdemokratų partijos rietenas? Neįdomu ar užsakymo néra?

O juk įdomu – pirmajame naujojo Seimo posėdyje buvo išrinktas Seimo pirmininkas, juo tapo „valstietis“ Viktoras Pranskietis, taip pat buvo išrinkti jo pavaduotojai, kuriais tapo du „valstiečiai“ ir po vieną socialdemokratą bei konservatorių. Ir ką gi – A. Butkevičius netapo tuo išrinktuoju pavaduotoju, nors kaip tik jis ten turėjo atsidurti. O įdomumas tas, kad už jį net savi, partijos kolegos, nebalsavo.

Tad štai tokios nuotaikos įtakinguosios Lietuvos politinėje partijoje. Vis déltą sunku prognozuoti, ką visa tai reiškia – ar tai téra tik partijos „eilinių“ maištą prieš vadą, ar jau prasidėjo LKP-LDDP-LSDP byrėjimo procesas, ir jis išsisklaidys kaip Igorio Buničiaus „Partijos aukso“ pagrindinė veikėja bolševikų partija? O su ja ir valstybės auksas dings be pėdsakų. Štai tada ir prasidės tikros politinio gyvenimo permainos.

Gintaras MARKEVIČIUS

Seimas sutarė testi Lietuvos užsienio, saugumo ir gynybos politiką

Seimas, 119 parlamentarų vieningai balsavus „už“, priėmė rezoliuciją „Dėl Lietuvos Respublikos užsienio, saugumo ir gynybos politikos nuoseklumo ir tēstinumo 2016–2020 metais“ (projektas Nr. XIIP-7(2)). Rezoliucija Seimas įsipareigoja: 2018 metais įvykdysi įsipareigojimą Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijai (NATO) – skirti 2 procentus šalies bendrojo vidaus produkto (BVP) krašto apsaugai, prisiimdamas atsakomybę už Lietuvos

valstybės ir jos piliečių saugumą ir taip užtikindamas Šiaurės Atlanto Sutarties įgyvendinimą.

Priimtu teisės aktu taip pat įsipareigojama užtikrinti kompleksinį požiūrį į Lietuvos saugumą ir gynybą stiprinant teik konvencinį (karinį), bet ir informacinį, kibernetinį, ekonominį, energetinį, infrastruktūros ir kitokį Lietuvos saugumą; stiprinti euroatlantinį bendradarbiavimą ir integraciją Europos Sąjungoje (ES) siekdamas ES valstybių narių

solidarumo ir taip pat remdamas Rytų Partnerystės politikos tikslus; sekmingai baigtis derybas su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), kad Lietuvos Respublika taptu šios organizacijos nare; stiprinti Lietuvos Respublikos santykius su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, Jungtine Karalyste, Vokietija, Prancūzija, Lenkija, Estija, Latvija, Šiaurės Europos ir kitomis demokratinėmis valstybėmis.

Rezoliucija Seimas įsipareigoja plė-

toti ryšius su pasaulio lietuvių ir stiprinti jų įsitraukimą į Lietuvos gerovės kūrimą ir šalies saugumo užtikrinimą.

Priimtame dokumente įtvirtinta, kad Seimas, vadovaudamas Lietuvos Respublikos Konstituciją, sieks stiprinti institucijų, atsakingų už užsienio, saugumo ir gynybos politikos formavimą ir įgyvendinimą, glaudžiai bendradarbiavimą, pabréždamas, kad dabartinėmis geopolitinėmis aplinkybėmis šios politikos sritys yra neatsiejamos.

Sutarta dėl civilinių ir karinių užduočių sąrašo

Lapkričio 14–15 dienomis vykusiai Europeos Sąjungos gynybos ministrų susitikime Briuselyje, Belgijoje, sutarta dėl naujo civilinių ir karinių užduočių sąrašo, kurį ES turi sugebėti vykdyti. Jame tokios užduotys, kaip križių valdymas, stabilizavimo, greito reagavimo ir jūrinio saugumo operacijos bei stebėjimo misijos, taip pat partnerių gebėjimų stiprinimas.

Ministrai taip pat sutarė stiprinti operacijų planavimo pajėgumus Europeos išorinių veiksmų tarnyboje įkuriant nuolatinį planavimo padalinį patariamosioms ir mokymo misijoms vykdyti.

Susitikime dalyvavęs krašto apsaug-

gos viceministras Marius Velička, komentuodamas priimtus sprendimus, sakė, kad „Lietuva remia ES vaidmens didinimą saugumo bei gynybos srityje, nes ES pastangos papildo NATO. Labai svarbu, kad ES pradeda kalbėti ir apie valstybių narių saugumą, atsparumo didinimas hibridinėms grėsmėms yra vienas pagrindinių mūsų saugumo prioritetų ES kontekste“. Jis taip pat akcentavo, jog norint įgyvendinti ES tikslus saugumo ir gynybos srityje reikia kalbėti apie gynybos finansavimo didinimą Europoje. 2 procentai nuo BVP gynybai turi būti ne tik NATO, bet ir ES valstybių tikslas.

Komentuodamas sprendimą stip-

rinti operacijų planavimo pajėgumus krašto apsaugos viceministras atkreipė dėmesį, jog Lietuva visada pasisakė, kad šioje srityje reikia pragmatiškų sprendimų. „Svarbu akcentuoti, jog ES planavimo pajėgumai bus stiprinami esamų struktūrų pagrindu ir nedubliuojant NATO. Naujasis padalinys turėtų užtikrinti ES karinių mokymų misijų efektyvų planavimą ir prisidėti prie geresnio civilinių ir karinių aspektų koordinavimo, ypač kai ES karinės ir civilinės misijos veikia tame pačiame regione.“

M. Velička susitikime taip pat išsakė būtinybę skatinti bendradarbiavimą su partneriais. „Susiduriame su vis daugiau iššūkių saugumo srityje ir juos

iveiki galime tik kartu. Kartu ne tik kaip Europeos Sąjungos valstybės, bet kartu bendradarbiaudami su NATO ir kitais partneriais. Turime plėtoti partnerystes saugumo srityje, ypatinės su tomis valstybėmis, kurios prikaria ir laikosi mūsų vertybų“, – pabrėžė viceministras.

ES gynybos ministrai tradiciškai susitinka Briuselyje aptarti aktualius ES saugumo ir gynybos klausimus kartą per pusmetį. Lietuvai, šioje bendoje ES užsienio reikalų ir gynybos ministru sesijoje, be krašto apsaugos viceministro M. Veličkos, atstovavo ir užsienio reikalų viceministras R. Karoblis.

KAM inf.

„Amerikos balso“ radijas žadino Laisvės viltį

Dar 1942 metais, nepasibaigus Antrajam pasauliniam karui, JAV pradėjo transliuoti radijo laidas įvairiomis Europos tautų kalbomis. Tai buvo objektyvūs pranešimai apie padėtį frontuose ir kartu atsvara nacistinės Vokietijos propagandai.

Rusijos, JAV ir kitų antifašistinės koalicijos valstybių bendra pergalė, karių susitikimas prie Elbės, suartino nugalėtojus. Deja, tokia draugystė truko labai trumpai. Išbandžiusi atominę bombą virš Japonijos JAV tapo pirmajančia valstybe karinės jėgos atžvilgiu. Sovietų sąjunga atsiliko ir su tuo negalėjo susitaikyti. Prasidėjo konfrontacija, vadintamas „šaltasis karas“. JAV buvo įvardijama kaip imperialistinė valstybė, siekiant pasauninės hegemonijos, naujo pasaunilio karo kurstytoja. Sovietų sąjunga panaujojo placią propagandą tariamajai kovai už taiką, organizavo „taikos šalininkų“ konferencijas, įvairius forumus ir leido atsišaukimus. Visa tai vertė JAV imitis priemonių informuoti pasaunilio valstybes apie realią padėtį. Atsitvėrusi nuo laisvojo pasaunilio „geležine uždanga“, sovietinė Rusija bet kokiai spausdintinei informacijai buvo nepasiekama – vienintelis būdas liko radijo bangos.

„Amerikos balso“ transliacijos 1947 metų vasarį pradėtos rusų kalba, taip pat kitų Rytų Europos pavergtųjų tautų kalbomis. Žinios ir pranešimai skambėjo daugiau kaip iš 40 redakcijų visus kontinentus ir daugelį pasaunilio valstybių. Pirmosios laidos buvo perduodamos iš Niujorko, o nuo 1954 metų būstinių persikelė į Vašingtoną. „Amerikos balso“ laidos turėjo didelių poveikį pavergtųjų kraštų gyventojams, perduodavo žinias apie įvykius pasaulyje, žmogaus teisių pažeidimus sovietinėje Rusijoje bei jos okupuotose šalyse.

Lietuvių kalba „Amerikos balsas“ prabilo 1951 metų vasario 16 dieną. Taisutapo su Lietuvos nepriklausomybės 33-osiomis metinėmis. Žinia apie pradėtas transliacijas pasklido labai greitai. Laida prasidėdavo po 18 valandos Lietuvos laiku ir trukdavo 15 minučių. Daugiausiai laidų buvo klausomasi 251 m bangą. Iš pradžių pasigirdavo trumpas muzikinis signalas ir žodžiai: „Amerikos balsas“ kalba į Lietuvą“. Girdimumas buvo labai geras, kol vieną dieną neprasidejo trukdžiai, švipesiai, ūžimas ir kiti triukšmai. Iš pradžių jie nepajėgavo užgožti laidos, tačiau netrukus atsirado stipri slopinimo stotis, dirbanti ta pačia banga, kuri naudojo labai platus dažnių spektro triukšmo generatorių. Šis slopinimo metodas nebuvo naujas, dar prieš Antrajį pasauninį karą ji naujojo Vokietija.

Sunkiau sekėsi „Amerikos balsas“ signalą užgožti trumposiose bangose. Didesniuose miestuose, tokiuose kaip Kaune, Vilniuje, Rygoje, buvo pastatyti specialios trukdymo stotys (vad. „glušilkos“). Tai buvo tipinis statinys su trimis antenų stiebais, tarp

kurių kelias aukštasis buvo pakabintos vertikalios poliarizacijos antenos. Vertikali poliarizacija paranki trukdžiamas sklisti, jie indukuodavosi į elektros, telefono linijas ir kitas metalines konstrukcijas. Tokių trukdymo stocių Sovietų sąjungoje buvo keli šimtai, o jų keisti plerpiantys signalai labai terše eterį, pasiekdamai Šiaurės Amerikos ir kitus kontinentus.

Esant atokiai nuo trukdymo stocių bei eksperimentuojant su įvairiomis antenomis buvo galima pasiekti neblogų rezultatų. Vienu metu „Amerikos balsas“ per kelias savo laidas davė išsamias instrukcijas kaip pačiam pasigaminti kambarinę kryptinę trumpąjį bangą priėmimo anteną, su kuria būtų galima žymiai pagerinti transliaciją priėmimą. Atsiradus nešiojamieji radijo imtuvams VEF „Spidola“, VEF-12 ir panašiai, išjungus visas antenas bei vartant imtuvą įvairiai kampais pavykdavo visiškai atsiriboti nuo trukdžių.

Kelis dešimtmecius eteris buvo teršiamas pasauniniu mastu, kol sovietai vieną dieną suprato, kad net ir esant didžiulėms išlaidoms, norimo rezultato – nuslopingi „Amerikos balso“ transliacijas – taip ir nepavyks pasiekti, ir trukdymus teko nutraukti.

„Amerikos balso“ laidos nežadėjo greito Lietuvos išlaisvinimo. Žmonės tikėjosi, kad kils karas tarp Amerikos ir Sovietų sąjungos, ir pavergtos tautos atgaus nepriklausomybę. Laidose buvo pabrėžiama, kad JAV nepripažįsta Lietuvos okupacijos. Amerikoje veikė nepriklausomas Lietuvos atstovybė ir dalis diplomatinių korpuso. Siekiant išvengti dar didesnių represijų, atvira konfrontacija nebuvo kurstoma. Kartais žmonės, pasiklausę laidų, savaip interpretuodavo išgirstas žinias, priimami už tikrovę tai, ko troško.

Idomus atsitikimas buvo Vakarų Sibire, kai buvo išgirstas „Amerikos balsas“ lietuvių kalba. Antanas Buzas 1941 metų birželio 19 dieną buvo „dėl plano“ suciuptas einantis kaimo keliu: saulė jau buvo patekėjusi, o čekistų sunkvežimis – dar tuščias, nes visi buvo išsislapstę. Ištremimui pakako to, kad Smetonos laikais buvo kaimo seniūnu. Kadangi į sąrašuos nebuvo įtrauktas, į lagerį nepakliuvo, bet kartu su kitais tremtiniais atsidūrė Narymo krašte, Parbige (vėliau Tomsko sritis). Tremtyje neprapuolė, nes buvo geras statybininkas, visų gerbiaumas. Savo laiku būdamas tremtyje neprapuolė ir Vladimiras Iljičius Leninas. Tik jam buvo kiek geriau – turėjo namą, namų darbininkę, medžiojo, skaitė ir rašė, ir kas mėnesį gaudavo 12 carinių rublių subsidiją smulkioms išlaidoms...

Taigi Antanas, vietinių rusų vadina mas Anton Matviejič, dirbo, statė. Pastatė didelį tašytų rastų namą su dideliais langais, gonkomis, rastų kampus suleido į spynas. Namas tapo Parbigo rajono gyvenvietės pažiba, jaame įsikūrė įstaigos ir jis vadinosi „Lietovskij dom“.

Sveikiname

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Anykščių filialo nares Stasę PLĒTIENĘ ir Stasę ŽILINSKIENĘ.

Linkime stiprios sveikatos, šviesių gyvenimo dienų, Dievo palaimos, artimųjų meilės ir šilumos.

LPKTS Anykščių filialas

Paskutinės „Amerikos balso“ redakcijos darbuotojos Jolanta Raslaviciūtė ir Virginija Vengrienė

Kartą tos gyvenvietės „selpo“ pardavime atsirado radijo imtuvus „Baltika“. Vietinių rusų jis nedominė, o Antanas jau iš anksciau žinojo apie VEF imtuvus. Būdamas „selpo“ nariu ir tvarkingai mokėdamas nario mokesčių galėjo nusipirkti degtukų, druskos, o kartais ir miltų. Kaip pas „turtinę“ rusų ant stalo stovėdavo „samovaras“ (virdulys arbatai), taip pas Antoną Matviejičių ant stalo atsirado „Baltika“.

Gyvenvietėje buvo šioks tokis elektros tinklas. Išjungus iš jų imtuvą ilgosiomis bangomis buvo galima girdėti keletą Sibiro stocių, daugiausia retransliuojančių Maskvą. Europinės stotys neprasimūšdavo per Uralo kalnus, užtat trumposiose bangose stocių buvo daugiau.

Kartą vėlai vakare Antanas, sukiodamas imtuvo rankenėles, išgirdo kaltant lietuviškai. Gerai nesuprato, kaip taip galėjo būti, bet kitą ir dar kitą vakarą tai pasikartojo. Pasirodo, tai buvo „Amerikos balso“ laida Lietuvai. Per kelias laiko juostas, 4–5 valandų skirtumu su Lietuvos laiku, prieš vidurnaktį Sibiro taigos glūdumoje buvo galima per radiją išgirsti lietuvišką kalbą.

Po kiek laiko apie tai prasitarė vienam kitam lietuviui. Keletą kartų jie susirinko pasiklausyti. Žinoma, nieko viltingo neišgirdo, o apie tremtinius išvis neužsiminta.

Kaip taisylkė, apie tokį „Amerikos balsos“ pasiklausymą buvo pranešta sovietiniams saugumui, nes tame pačiam būrelyje buتا informatoriaus. Prasidėjo tardymai: kas ir kaip? Labiausiai bijota pabégimų. Jų būta, bet jie baigdavosi nesėkmingai.

Pagal SSRS Baudžiamojo kodekso ypatingosios dalies 58 str., propaganda ar agitacija, savo turiniu skatinanti pakirsti ar susilpninti Tarybų val-

džią, užtraukdavo laisvės atėmimą. Šiuo atveju būta grupinio nusikaltimo, ir tai buvo sunkinanti aplinkybė. Laikei, éjo 1953-ieji, Stalinas jau buvo miręs, saugumo organuose atsirado pasikeitimų – rečiau reikėjo registruoti komendantūroje. Pasklido kalbos, kad tremtiniai bus grąžinami į Lietuvą, bet laisvės teko dar gerokai palaukti. Tik po 20 metų tremties Antanas Buzas sėdo į „kukuruznyką“ (tai yra lėktuvą AN-2) ir pasiekė Tomską, o iš ten – parkeliavo į Lietuvą. Kartu su juo į Lietuvą parkeliavo ir vienintelis tremtyje užgyventas turtas – radijo imtuvas „Baltika“.

„Amerikos balso“ transliacijos į Lietuvą truko daugiau kaip 50 metų. Per tą laikotarpį pasikeitė daug darbuotojų. Visą laiką buvo vienas tikslas – sujungti išeiviją su pavergtos Lietuvos tautiečiais.

Atkūrus nepriklausomybę laidos tapo mažiau aktualios. Pačios pirmosios laidos redaktorius buvo istorijos mokslų daktaras Kostas Jurgėla. Tos laidos metu buvo perskaitytas nepriklausomybės akto tekstas, kreipimasis į pasaunilio lietuvius.

Per 53 metus pasikeitė daug redaktorių, pranešėjų ir komentatorių. Vieini iš paskutinių redaktorių buvo Romas Sakadolskis, Jolanta Raslaviciūtė, Virginija Vengrienė. Iš Lietuvos talkino Rita Miliutė.

Paskutinė „Amerikos balso“ laida lietuvių kalba buvo 2004 metų vasario 27 dieną. Atsisveikinimo žodį tarė buvęs Kauno radiofono diktorius, o vėliau – daugkartinis „Amerikos balsos“ redaktorius, sporto komentatorius, veteranas Alfonsas Petrutis. Jis padékojo Amerikos kongresui, Amerikos valdžiai ir tūkstančiams radijo klausytojų: „Tegul Dievas globoja ir saugo jus visus!“

Alfonas SENIKAS

I tremti iškeliau septyneriu...

Prieš tremti mūsų tėvai Vytautas ir Ona Gražiai gyveno Biržės viensėdyje, netoli Žemaitkiemio miestelio Ukmergės rajone. Ūkininkavo iš senelio paveldėtoje 40 ha žemėje. Šeimoje vaikų buvo ketvertas: Aldona, Algimantas, Genė ir aš, Aleksandras.

Prasidėjus visuotinei kolektivizacijai, šeimos žemė buvo iš dalies nacionalizuota. Tėvas susikūrusiame kolūkyje dirbo apskaitininku, Algimantas ir Genė mokėsi Žemaitkiemio mokykloje, Aldona – Ukmergės mergaičių gimnazijoje, Algimantas – balsiuvystės amato. Seima pristaikė prie naujų gyvenimo sąlygų, lyg ir nelaukė bėdos, bet prasidėjo trėmimai. Mūsų šeimos neįgelbėjo ir tai, kad tėvas buvo invalidas. Matyt, turėjo įtakos tai, kad mūsų sodyba buvo prie pat miško. Naktį užeidavo partizanai. Be to, tėvo pusbrolis Albinas Gražys-Pipiras (1915–1947) partizanavo, buvo būrio vadas, kitas giminaitis Juozas Šibaila-Diedukas (1905–1953) vadovavo viso krašto partizanams... Taip mūsų šeima atsidūrė tremiamųjų sąrašuose.

Ir štai 1951 metų spalio 2-osios naktį buvome prikelti iš miego. Atvykėliai liepė ruoštis kelionei į Sibirą. Suėgė kaimynai atneše duonos, šiltesnių rūbų, vyrai padėjo papjauti paršą.

Ryte būtiniausias turtas buvo pakrautus į vežimą, ir šeima atsisveikino su gimtaisiais namais dar nežinodami, kad į juos nebeteiks sugrižti. Jie vėliau bus išardytai ir perkelti į Žemaitkiemio kolūkio kontorai. Tik šunelis Sargis, lyg suprasdamas, kad šeimininkų daugiau nebepamatys, gailiai staugė. Pasak aplinkinių gyventojų, jis dar ilgai laukė grįžtančių šeimininkų. Sulaukėjusi ir sulysusi žmonės jį matydamo buvusios sodybos vietoje. Sugrįžus šeimai iš Sibiro, sužinojome, kad jų nušovė medžiotojai. Tie, kurie vežė ir pasisavino namus, matyt, galvojo, kad Gražių šeima niekada nebegrįš, tačiau šeima sugrįzo. Tiesa, ne visi.

Vežimas atidardėjo iki Žemaitkiemio miestelio, kur prie bažnyčios laukė sunkvežimis. Juo buvome nugabentų. Jonavos geležinkelio stotį ir kartu su kita lietuvių susodinti į gyvulinius vagonus. Traukinys pajudėjo į rytus, į nežinią...

Pasiekus Tomską, buvome persodinti į upinį garlaivį, kuris Obės upe plukdė toliau į ūsaurę, iki Narymo. Toliau motorlaivio-vilkiko traukiama medine barža ir Ketės upe – iki Alatajevo.

Taip prasidėjo mūsų pirmoji žiema Sibire. Aldonai buvo 18 metų, Algimantui – 16, Genei – 15, o man – tik 7-eri. Algimantas padėjo malkų paruošimo darbuose, be to, balsiuvystės mokslai Lietuvoje tapo naudingi: jis taisydavo sibirietišką žiemos apavą – veltinius. Aldona sirgo dar Lietuvoje, o čia jos sveikata visai sušlubavo.

Ižiemojus tėvą kartu su kita vienais pėsčiomis išvarė už 150 kilometrų į medienos ruošimo gyvenvietę Beriozovką, o mes su mama iki pavasario likome Alatajeve.

1952 metų pavasarį, upėms atsipalaidavus nuo ledinių gniaužtų, mūsų šeima iš Alatajevo medinėje baržoje buvo plukdoma gilyn į taigą. Plaukti te-

ko vingiuota Paiduginos upe (vietiniai ją vadino Paiduga) beveik 200 kilometrų iki Beriozovkos. Ten visus patalpieno gyvenvietės klubo salėje. Nuo šiol šis pelkių ir miškų apsuotas kaimas ant Paidugos upės kranto beveik aštuonieriams metams tapo mano vaikystės vieta. Kodėl mano? Todėl, kad vyresnieji mūsų šeimos vaikai vaikystės neturėjo – jiems jau teko dirbtai.

Po kurio laiko tremtiniai buvo išskirstyti po barakus. Kadangi esu Aldonasunkiai sirgo, buvome apgyvendinti lentpjūvės džiovykloje. Aldona sunkiai ištvérė kelionę, o dabar, kai duonos davinį gaudavo tik dirbantieji, jos sveikata visai pašlijo. Pamenu, vakarą prieš mirči jį mamos prašė duonos, o naktį į mamos pusę metė batą, matyt, kitaip prisūsaukti jos nesugebėjo. Auštant Aldutė mirė. Aldoną palaidojome vietinėse kapinėse tévo iš lentų sukaltame karste.

Mūsų šeima buvo perkelta į baraką, kur trumpą laiką teko gyventi kartu su vokiečių šeima. Vėliau ten likome keturiese: mama, Algimantas, Genė ir aš. Tėvas dirbo už 15 kilometrų miško ruošimo punkte ir visą savaitę jo nebūdavo. Pirmaisiais tremties metais dirbome tik už duoną, todėl džiaugdavausi gavęs duonos riekę, kai išbėgdavau į lauką pas vaikus.

Tais pačiais 1952 metais pradėjau lankytis mokyklą kartu su kita lietuvių, vietinių rusais, anksčiau atvežtais vokiečių ir ukrainiečių tremtiniių vaikais. Pamokos vyko rusų kalba, o pertraukų metu kieme skambėjo ir ukrainiečių kalba, nes ukrainiečių vaikų buvo daug. Namuose, žinoma, kalbėjome lietuviškai.

Iš pradžių gyvenimo sąlygos buvo pasibaisėtinios. Žiemą lauke temperatūra nukrisdavo iki 50 laipsnių šalčio, tad ir barakuose buvo labai šalta. Rytais negalėdavome pasemti vandens iš kibiro troboje nepramušus ledo. Šulinį nebuvome. Valgio gaminimui ir prausimuisi naudojome vandenį iš upės. Naktinis puldavo įvairūs parazitai: utėlės, blusos, blakės, tarakonai. Rytais kūnai būdavo paraudę nuo įkandimų, ypač kentėdavo vaikai.

Vėliau gyvenimas pagerėjo, mokėdavo atlyginimus pinigais, parduotuvėje galima buvo šio to nusipirkti. Šeimos gaudavo siuntinių. Algimantas pradėjo dirbti traktorininko padėjėju, o 1953 metais buvo pasiūstas į traktorininkų kursus Tomske. Juos baigės, pradėjo savarankiškai dirbti traktorininku.

1954 metais ir Genei teko paminti kirvi į rankas, kirtavietėse genetiškai bei lupti žievę nuo rastų. Nuo 1955 metų Algimantas vasarą pradėjo dirbti motorlaivye, kuriuo Paidugos upe apie 200 kilometrų į Narymą ar rajono centrą Parabelį plukdydavo keleivius ir smulkius krovinius. Žiemomis, užšalus upei ir pelkėms, Algimantas traktoriumi su prikabintomis didelėmis krovinių nėmis rogėmis gabendavo krovinius tolimais maršrutais. Išvykdavo savaitei, o kartais ir ilgesniams laikui.

Lietuviai ir čia prasigyveno. Rovė kelmus, šaknis, kastuvais varpė žemę, augino bulves ir daržoves. Po kelerių metų mano tėvai kartu su kita šeima įsigijo kar-

Beriozovkos lietuvių. Genė Gražytė stovi 2-oje eileje ketvirta iš kairės. 1955 m.

vė. Melždavo pakaitomis, tad kas antra diena turėjome pieno. Kambaryje laikėme porą vištų. Žiemomis joms smulkiai karpydavau prirašyto sasiuvinio lapus. Vištros susmulkintą popierių lesdavo. Taip jos gaudavo daugiau kalcio, o kiaušinių lukštai būdavo stipresni. Vėliau pasistatėme mažytį tvartelį ir įsigijome paršiuką. Vasarą lietuvių prisiirkdavo uogų, grybų, rudenį – kedo riešutų.

Kai pastatė naują mokyklą buvau ketvirtokas. Tada pirmą kartą uždirbau pinigų, kaldamas mokyklos sienas tinkavimo balonomis. Teko pavasariais rinkti jaunu berželių pumpurus ir pradinėti į vaistinę. Už juos mokėdavo kapeikas. Jau būdamas šiek tiek didesnis, valtele perkeldavau žmones per upę ir už tai gaudavau cukraus gabalą (i Sibirą jo atveždavo dideliais beformais gabala).

Mūsų šeimoje dirbantys buvo trys: tėvas, Algimantas ir Genė. Parduotuvė pagal korteles jau galėjome nusipirkti produktų: cukraus, druskos, konservų, žiemą buvo galima gauti šaldytos arklienos. Prisimenu, nueinam į parduotuvę, o ant prekystalio guli baiši arklio skerdiena. Pardavėja kirvi atkerta pageidaujamą dalį, pasveria, ir galime neštis. Algimantas žiemą traktoriaus, o vasarą motorlaivio kabinoje vežiojosi 16-o kalibro medžioklinį šautuvą, todėl kartais nušaudavo kurtinį arba kurapką. Tada gardžiuodavomės ir paukštieną.

1958 metais gavome pranešimą, kad mūsų šeima paleidžiama į tremtiesbe teisėsgrįtį buvusių gyvenamajų vietų. 1959 metais sutvarkėme Aldonos kapą, susikrovėme daiktus ir grįžome į Lietuvą.

Traukinys šį kartą vežė namo, į gyminę. Trumpam apsigyvenome Vilniuje pas tévo seserį. Po to nuvykome pas mamos broli Juliją Sejoną į Vidiškių miestelį, Ukmergės rajone.

Vasarą teko ganyti vidiškiečių karves. Už vieną dieną gaudavau lauknešelį pietums ir dar primesdavo keletą rublių. Rudenį pradėjau lankytis Vidiškių vidurinės mokyklos aštuntą klasę. Iš pradžių buvo sunku, lietuvių kalbos rašbos beveik nemokėjau, o matematines ir kitų dalykų sąvokas vartoju rusiškas, taip sukeldamas visos klasės juoką.

Pas dėdė Juliją Vidiškuose buvo anksta. Todėl tévas norėjo įsigyti nuosavą namą. Traukė gyminieji laukai prie Žemaitkiemio, nors ten išliko tik kie-mo qžuolai. Tévui pavyko Medinų kaimie rasti seną negyvenamą namą, su asala, be elektros. Jo savininkai leido mūsų šeimai laikinai apsigyventi. Tad 1960 metais ir apsigyvenome Medinų kaime, tévas pradėjo dirbti Žemaitkiemio kolūkyje. Po kurio laiko ten pasistatėme surenkamą namelį, tvartą ir persikelėme gyventi į naujus namus.

I mokyklą Vidiškuose ėjau per mišką apie 4 kilometrus. Iš pradžių per Šventosios upę dar buvo keltas, vėliau perkeldavo valtele. Kai upe plaukdavo ledai ir persikelėti buvo pavojinga, gyvendavau Vidiškuose pas tą patį dėdė Juliją Sejoną. Baigęs vidurinę mokyklą, stoju į Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialo radiotechnikos specialybę, bet nebuvo priimtas, nes į tokias prestižines specialybes „nepatiki-mų“ nepriimdavo. Teko rinktis kitą specialybę, ir 1968 metais baigės institutą įgijau inžinieriaus-mechaniko specialybę.

1966 metais sukuriau šeimą. Su žmona Monika užauginome tris dukteris: Astą, Giedrę ir Vaidą. Sulaukėm aštuonių vaikaičių.

Sesuo Genė 1971 metais sukurė šeimą, kartu su vyru Stanislovu Bušinsku, irgi buvusių tremtiniu, pasistatė Žemaitkiemio miestelyje namus, užaugino du sūnus: Kęstą ir Vilių.

Algimantas 1964 metais sukurė šeimą, kartu su žmona Adele užaugino Si-gitą ir Romutę.

1989 metais Lietuvoje prasidėjus Atgimimui, aš su broli Algimantu bei buvusiais Beriozovkos tremtiniais broliais Petru, Vytautu, Juozu ir Algimantu Ylomis bei Juliumi Tamošaičių išvykome į Sibiro parsiuveržti giminaičių palaikų. Sunkios buvo kauburėlio, palikto prieš trisdešimt metų, paieškos. Viskas apleista, sugriuvę mediniai kryžiai, išlūžę tvorelės. Mums pasisekė, ir su broli parsiuveržome į Lietuvą sesers Aldonos palaikus, 37 metus išgulėjusius Sibiro žemėje, ir perlaidojom Vidiškių kapinėse.

**Aleksandro GRAŽIO
prisiminimus spaudai paruošė
Stanislovas ABROMAVIČIUS**

Rakatanskų kautynėms – 70 metų

1946 metų lapkričio 15 dieną Alytaus apskrityje, Daugų valsčiuje, įvyko Rakatanskų mūšis, akivaizdžiai atskleidęs puolamąją partizanų taktiką. I partizanų surengtą pasalą pateko apie 20 MVD Daugų valsčiaus įgulos bau-dėjų, iš jų 18 žuvo.

1946 metų lapkričio 14 dieną i Rakatanskų kaimą atvyko 47 partizanai, turėdami tikslą įvilioti okupacines pajegas i pasalą ir jas sunaikinti. Dalinys susidėjo iš trijų būrių: pirmam būriui vadovavo Feliksas Daugirdas-Šarūnas (15 partizanų), antram – Ričardas Golšteinas-Lordas (Geležinio Vilko Grupė, 18 partizanų), trečiam – Antanas Radžius-Šurmas (Valkininkų valsčiaus 14 partizanų). Operacijai vadovavo laikinai einantis Merkio rinktinės 3-io bataliono vado pareigas Jonas Jakubavičius-Rugys ir ypač įgudęs kovinėse operacijose Vaclovas Voveris-Žaibas.

Jonas Jakubavičius-Rugys partizanams išaiškino, kur jiems reikės užimti pozicijas ir kaip pradėti puolimą. Tada Vaclovas Voveris-Žaibas įsakė įvykdysti mirties nuosprendį Purvelių kaime šnipui Ignui Sarapinavičiui, kuris gyveno už 500 metrų nuo partizanų buvimo vietas. Apie 14 valandą šnipas buvo likviduotas. Kitą rytą (lapkričio 15 dieną) Sarapinavičiaus žmona išvyko i Daugus pranešti apie įvykių. Apie 11 valandą partizanų žvalgas pranešė, kad pastebėjo atvažiuojant mašiną su kariškiais.

Partizanai užėmė pozicijas, bet rusai sustabdė mašiną anksčiau ir užėjo pas vieną ūkininką. Įvertinę situaciją partizanų vadai greit pakoregavo užimamas pozicijas. Deja, partizanas Liutas per neapdairumą nuspaudė ginklo nuleistuką ir nuaidėjo šūvių serią. Karinė čekistinė grupė, susidėjusi iš 20 enkavedistų ir stribų, vadovaujama MVD Daugų valsčiaus poskyrio viršininko vyr. ltn. Derkousovo, pradėjo atakuoti tą aukštumelę, kur pasigirdo papliūpa, bet partizanai pradėjo juos supti. Kautynės tėsėsi apie dvi valandas. Rusai gyneši narsiai, tai pripažino ir patys partizanai. Kautynių rezultatai buvo tokie: žuvvo valkininkiečių partizanų vadas Antanas Radžius-Šurmas (pasižymėjęs ypatinga narsa) bei buvo sužeisti trys partizanai: Balys, Vytenis ir Nykštaitis. Minimi mūšyje pasižymėję partizanai: A. Miškinis-Sakalas, A. Paulauskas-Suvalkietis, P. Oškutis-Kurmis.

Prieš nuostoliai: žuvvo penki stribai, penki karininkai, aštuoni eiliniai ir seržantai.

Partizanai užgrobė 2 lengvuosius kulkosvaidžius, 7 rusiškus automatus, 8 šautuvus, 4 pistoletus koltus ir 1 na-ganą bei 25 granatas.

Kaip mūšio eigą ir nuostolius apibū-dino patys okupantai, galime sužinoti iš LSSR vidaus reikalų ministro J. Bar-tašiūno 1946 metų lapkričio 16 dienos specialaus pranešimo SSRS vidaus rei-kalų ministro pavaduotojui V. Riasno-jui ir SSRS MVD Kovos su banditizmu vyriausiosios valdybos viršininkui A. Leontjeviui apie Daugų valsčiaje partizanų surengtą pasalą kariškiams ir stribams. Dokumentų kalba netaisyta:

Vilnius

1946 m. lapkričio 16 d.
Visiškai slaptai

SSR Sajungos vidaus reikalų ministro pavaduotojui gen. ltn. drg. Riasno-jui SSR Sajungos vidaus reikalų minis-terijos Kovos su banditizmu vyriausiosios valdybos viršininkui gen. ltn. drg. Leontjeviui
Spec. pranešimas

Š. m. lapkričio 15 d. Alytaus aps. Daugų vlsč. Purvelių kaime banditai nužudė valstietį Sidoronevičių, 68 m. amžiaus. Į nužydymo vietą ieškoti banditų ir jų sunaikinti išvyko 20 asmenų čekistinė kariuomenės grupė, vadovaujama MVD Daugų VP viršininko vyr. ltn. Derkousovo. Eidama pėsčiomis į nusikaltimo vietą, čekistinė kariuome-nės grupė laikėsi visų atsargumo prie-monių, išsiuntė sargybinius ir žvalgus.

Tuo metu, kai mūsų grupė pasirodė Purvelių kaimo vienkiemiu apylinkėse, banditai, kurių buvo apie 50, iš keturių pusų i mūsų grupę atidengė šautuvų ir kulkosvaidžių ugnį. Mūšis truko apie 2 val. Mūšyje iš mūsų pusės nukauta 18 žmonių, tarp jų: 34-ojo MŠP 5 karininkai, 8 kareivai ir 5 liaudies gynė-jai. Tarp nukautųjų: MVD Daugų VP viršininkas vyr. ltn. Derkousovas, to pat MVD VP BB oper. įgaliotinis j. ltn. Bunevičius, to pat valsčiaus MGB oper. įgaliotinis vyr. ltn. Kurenevai, 34-ojo MŠP kuopos vadas ltn. Judinas, felče-ris j. ltn. Bandurinas. Banditai paėmė 2 kulkosvaidžius, 5 automatus, 9 šau-tuvus ir 3 pistoletus. Banditų nukauta 4 ir 3 sužeisti. Į įvykio vietą ieškoti gau-jos ir jos sunaikinti iš LSSR MVD UBB išvyko operatyvinė grupė, vadovaujama mano pavaduotojo gen. mjr. drg. Kapralovo.

Gaujos paieškos ir likvidavimo rezul-tatus pranešiu.

Lietuvos SSR vidaus reikalų ministras generolas majoras [Bartašiūnas] (parašas)

Skaitytojams pateikiami ir partiza-nų dokumentai, saugomi Lietuvos Ypatingajame archyve, kuriuose apra-šytos kautynės Rakatanskų kaime.

1946 m. lapkričio 28 d.

L. P.

Merkio Rinktinės

III-čias Batalionas

Nr. 17

Ponui

Merkio Rinktinės Vadui

Raportas

1946 m. XI. 14 d. Daugų vls. Rakatanskų k. per įvykusias kautynes su NKVD ir istrebiteliais, kurie buvo atvažiavę mašina apie 20 žmonių. Sunai-kinta 18 NKVD ir istrebitelių, tame skaičiuje 1 kapitonas ir du leitenantai, sudeginta 1 mašina.

Paimta ginklų 2 lengvi kulkosvai-džiai rusiški, 7 automatiniai pistoletai rusiški, 8 šautuvai, 4 pistoletai kolai ir 1 naganas, 25 granatos. Ginklai perė-jo partizanų žinion ir pasidalinta su [Dzūkų rinktinės] G[geležinio] V[ilko] g[rupės] partiz[anais].

Per įvykusias kautynes, eidamas Šarūno dalinio būrininko pareigas, žuvvo Valkininkų valsčiaus partizanas Šurmas, sužeistas lengvai Šarūno dalinio skyrininkas Balys, taip pat sužeisti

[Dzūkų rinktinės] G[geležinio] V[ilko] g[rupės] skyrininkas Vytenis ir eil[inis] Nykštaitis. 1946 m. XI. 13 d. buvo lik-viduota Daugų vls. Purvelių k. 1 šnipas ir buvom parengę pasalas, bet jaunam partizanui Liūtui įvyko netikėtas šūvis, tuo metu rusai išsidėstė ir pradėjo puolimą. Puolimas buvo atremtas ir sunai-kinti gautomis žiniomis 10 rusų ir 8 ist-rebiteliai.

Rugys (parašas)
L[aikinai] e[inantis] p[pareigas] III-o B[atalio]n[o] Vado

1946 m. gruodžio 22 d.

L. P.

Merkio Rinktinės

III-čio Bataliono

Nr. 20

Ponui

Merkio Rinktinės Vadui

Raportas

1946 metų lapkričio mén. 14 d. su-stojome partizanų dalinys iš 47 parti-zanų Rakatanskų k. dalinys susidėjo iš trijų būrių. I būriui vadovavo p. Šarūnas, 15 partizanų. II būriui vadovavo G[geležinio] V[ilko] G[rupės] p. Lordas, 18 partizanų, ir trečiam būriui vadovavo p. Šurmas Valkininkų vls., 14 partizanų. Nurodės apsistojimo vietą, išaiškinau, kur reikalinga bus užimti poziciją ir kaip susitvarkyti. Tada įsakymą davė p. Žaibas. Likviduoti Purvelių k. Sarapinavičių Igną, kuris, vietinių partizanų žiniomis, labai persekojo partizanus. 1946 m. lapkričio 14 d. apie antrą valandą buvo likviduotas Sarapi-navičius, kuris gyveno nuo mūsų apsi-stojimo vietas apie 500 metrų. Sarapi-navičiaus žmona anksti rytą nuvažiavo Dauguosna pranešti, kad partizanai lik-vidavo jos vyra. Mes tuo laiku buvom apsistoję dvejuose namuose. Pirmame name stovėjo p. Žaibo ir Lordo II būrys, 18 partizanų. Antrame apsistojo p. Šurmo ir p. Šarūno būriai I ir III, 29 parti-zanai. Tuo laiku išaiškinau, kur reikalinga užimti Ibūriui poziciją ir kur reikalinga trečiam, kur įsileisime istre-bitelius su rusais ir iš kur pradėsime puolimą. Apie 11 valandą pranešė sargybinis, kad nuo Daugų vieškelio atvažiuoja mašina su rusais. Visi greit grie-bė ginklus ir užémėm pozicijas, praė-jus kokiom 5 minutėm, atvažiavo mašina, bet nevažiavo mūs numatyton viet-on, bet sustojo maždaug už 300 m ties ūkininku. Prieš mus mašina apsigréžė atgal, o istrebiteliai su rusais, apie 20–23 žmonės, suėjo į ūkininko namus. Kadangi nevažiavo mano numatytu

Jonas Jakubavičius-Rugys. 1946 metai

keliu, tai reikėjo pertvarkyti išdėstymą, nes pėsti rusai galėjo eiti kitu keliu. I būrio I skyrių su Šarūnu persiūčiau į kitą aukštumelę ir pradėjom laukti, bet partizanui Liūtui įvyko netikėta šūvių serija; priešas, užgirdęs, iš kurios vietas pasigirdo šūviai, išsidėstė ir pradėjo puolimą, supdamis tą aukštumelę, kurioje buvo III būrys. Tada, paėmęs I būrio II skyrių iš senos pozicijos, užėmiau dar kai-riam sparne ir pradėjome puolimą. Priešas, pamatęs, kad iš visų pusų supame, pradėjo atkakliai gintis, nes ne-turėjo kur trauktis.

Per įvykusias kautynes, nors priešas narsiai gynesi, bet nebodami priešo ug-nies, pasižymėjo šie partizanai: narsu-mu I būrio I skyriaus eilinis Suvalkie-tis, eilinis Sakalas, eilinis Kurmis. III būrio būrininkas partizanas Šurmas parodė nepaprastą narsumą vadovau-damas būriui iki žuvimo.

Prašau p. Vado anksčiau išvardin-tus partizanus pristatyti vadovybei ap-dovanojimui už narsumą ženklaus.

Rugys (parašas)

L[aikinai] e[inantis] p[pareigas] III-o B[atalio]n[o] Vado

2011 metų gegužės 29 dieną Rakatanskų miške (prie Rakatanskų k., Daugų sen., Alytaus r.) pašventintas paminklinis atminimo ženklas, skirtas Dainavos apygardos Merkio rinktinės 3-iojo bataliono partizano Antano Ra-džiaus-Šurmo (g. 1923) ir kitų parti-zanų bei rėmėjų, žuvusių Rakatanskų kaimo apylinkėse, atminimui.

Gintaras LUČINSKAS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2017 metams

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

**1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34,
6 mėn. – 14,69 12 mėn. – 29,38 Eur.**

2016 m. lapkričio 18 d.

Tremtinys

Nr. 43 (1209)

7

Pamosavimas holokaustiniu vėzdu ir kvislingiškos išmonės

(atkelta iš 2 psl.)

Sukilėliai atkūrė Lietuvos nepriklausomybę. Paskyrė vyriausybę. Nacionalsocialistai pasirodė besą geri rusiškųjų socialistų draugai. Paliko galioti visus rusų įvykdytus valstybės sugriovimus. Nuožmiai vykdė holokaustą, germanizavo Lietuvą. Plėše Lietuvos ūkininkus, siūsdami jų pagamintą produkciją į Vokietiją.

Pagrindinis rusiškojo socializmo genocidinio vėzdo kirtis per tautos kamieną – ūkininkus įvyko reokupacijos metu. Pakartotas Ukrainos, kiek pakeistas, variantas. Visuose Lietuvos valsčiuose (jų buvo, be rods, 486) buvo įkurdinta šimtatkstantinė čekistinė armija su papildomais pasienio pulkais, kad okupantai galėtų apvaldyti ginančią savo ideologiją, religiją, etnokultūrą, nuosavą žemę ir kitą turtą ūkininką. Gynybos smaigalyje buvo jų nedidelė kariuomenė – laisvės kovotojai. Jos aktyviausi pasipriešinimo veikėjai buvo suimami, teisiami tremiamu į Gulago salyną, kiti be teismo – į Sibirą. Tokių buvo dešimtadalis.

Penktuoji dešimtmečio pabaigoje visi Lietuvos ūkininkai buvo įbaudžiavinti. Jų buvo ne pilni trys milijonai. Okupacinė kariuomenė išjė atėmė viską, ką tik galima atimti. Suregistravo į konklagerio tipo brigadas, sudėdami antspaudus į pasus: be teisės išvykti iš brigados teritorijos. Ginklo jėga vertė dirbtį be atlygio, nes jų pagamintą produkciją išveždavo į Rusiją. Ūkininkai ir jų šeimos badavo, tuo pačiu negalėjo maitinti savo kariuomenės – laisvės kovotojų.

Pastarieji po jų globėjų įbaudžiavimo išsilaike dar trejetą metų, kiekvienu duonos kąsnį įgydami ginklo jėga iš okupantų ar kolaborantų.

Istorikai – marksistai šį trijų milijonų Lietuvos ūkininkų įbaudžiavinimo procesą vadina okupaciui – propagandiniu terminu: kolektivizacija. Mūsų kvislingai net po dvidešimtmečio nenagrinėjo ūkininkų įvairiausią pasipriešinimo atvejų jų įbaudžiavinimo procese ir neturi jam tikrojo pavadinimo. Dauguma jų nežino, kad toks buvo. Jie ištisė kaklus nori mus auklėti nagrinėdami antrinius laisvės kovotojų ir tremtinių procesus.

Priešinosi trys milijonai ūkininkų, gindamis savo moralines ir materialines vertėbes! Ar jų įbaudžiavinimas ir tolimesnė įbaudžiava yra genocidas ne kvislingams spręsti. Mes vergavome, atsitiesėme ir laimėjome be čemberlenų, kvislingų, švedų ar suomių. Mes turime moralinę teisę pasakyti garbiems ambasadoriams. Praleidote labai gerą progą patylėti. Mums ne šventa karvė nei žydai, varę rusiškajį socializmą prieškariu į Lietuvą, nei jų nuostoliai, nes mūsų viisa tauta patyrė jų globotą rusiškajį genocidą.

Mes užjaučiame jų gyvuosis, išlikusius nuo represijų.

Reikalaujame ir reikalausime, kad gerbtų išlikusius nuo represijų mūsų tautiečius.

Jie žuvo iškart, mus šimtatkstantinė rusų čekistinė armija dešimtmečius šaudė, ne taip, kaip juos, iškart, bet selektiviai, nežinia kuris dabar, kuris

vėliau. Laikydamis nuolatiniai mirties siaube, už įstatymo ribos, buvome kankinami, žeminiams, prievertaujami, užmušinėjami pačiais įmantriausiais būdais, po to karžygių kūnai niekinami aikštėse gyvujų siaubui.

Europos čemberlenai apsimetė nematantys to kruvino teroro, negirdintys teroristų šūvių. Švedai per davė jiems patiketą saugoti mūsų valstybės auksą, rusų socialistams, kad šie nusipirktu geresnių šauniku mus pašaudyti.

Todėl pasvarstykite, ponai ambasadoriai, koks jūsų indėlis į holokaustą ir genocidą, kurio dar nepanagrinėjote, nors genocidinių nusikaltimų dokumentus iš „Vilniaus antikomunistinio kongreso ir tribunolo“ (Vilnius, 2000) gavote prieš keletą metų. Genocidas pašauliu kainavo virš šimto milijonų nekaltų gyvybių. O jūs tradiciškai tylite, tarsi to šimto milijonų nekaltų išžudytių jų tarsi nebuvu.

Kvislingams lietuvių tautos pavergimas ir naikinimas šios šimtamilijoninėse skerdynėse nė motais:

„Kalbėjimas apie sovietinį genocidą iš dalies liudija apie mūsų tautos nevisavertiškumo kompleksą...“ Teigia, atsiprašant, istoriku įsivardinę A. Kasparavičius „Delfi“ straipsnyje „Holokausto ekspozicija bandoma spręsti istorinį „ne susipratimą“.

Dabartinis mosavimas Lietuvoje holokausto vėzdu labai patinka šiuolaikiniams rusų socialistams, nes nutylimas jų vykdytas (ir vykdomas) genocidas. Visi, mažesni ir didesni,

rėksniai, susilaukė rusiškųjų pagyrų. „Bravo kvislingams! Skelbia lavrovai“.

Žydų bendruomenė Lietuvos valstybėje gyveno uždarą gyvenimą be integracijos į Lietuvos visuomenę, tiek religiniu, tiek etnokultūriniu bei kitais aspektais. Save įsivardijo „Litvaki“ suteikdami sau ne lietuvišką, bet slavišką įvaizdį ir nurodydami etnokultūrinį priklausomumą, kurio, beje, laikėsi.

Genocido aukų muziejus atspindi lietuvių tautos netekritis. Jame tik paminimos Lietuvos žydų bendruomenės netekties ne tik nuo holokausto, bet ir nuo genocido. Greta esantis Gano muziejus išsamiai parodo Lietuvos žydų bendruomenės

netektis nuo holokausto. Šie du muziejai atspindi priešarinę gretą gyvenusių dviejų bendruomenių situaciją Lietuvoje.

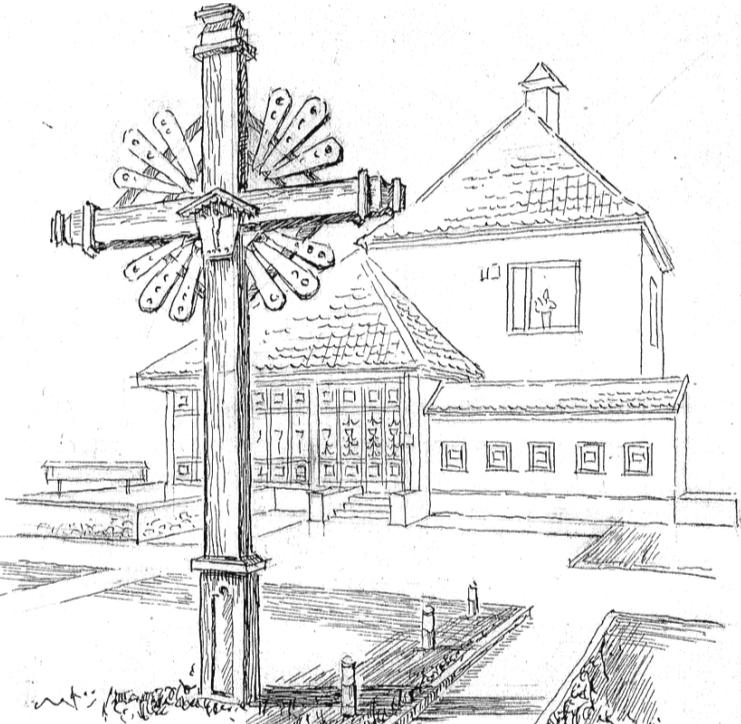
Eugenijaus Peikštenio teiginiai apie genocidą ir holokaustą Lietuvoje ir už jos ribų logiški ir pagrįsti.

Holokaustas daugelyje pasauly šalių ne tik įvardytas, bet visapusiškai išnagrinėtas. Višam pasauliui visi jo aspektai žinomi. Tuo tarpu genocidą bandoma slėpti, net po holokausto skraiste. Ne įvardytas ir nepasmerktas nusikaltimas višuomet pasiruošęs recedyvui. Neverta maskuoti genocido holokausto skraiste. Abu jie privalo stoti į savo vietas.

Petras GIRDZIJAUSKAS

Esame, kol gyva atmintis

Paminklai Jono Lukšės piešiniuose

Kryžius Birželio sukilėliams Kauno senosiose kapinėse (autorius Romualdas Kusas, 1989 metai)

Skelbimai

Lapkričio 20 d. (sekmadienį) 13.30 val., po šv. Mišių Telšių Mažojoje bažnytėlėje, Suaugusiųjų mokyklos salėje (S. Daukanto g. 17, Telšiuose) įvyks LPKTS Telšių filialo atskaitinis susirinkimas.

Maloniai prašome atsinešti nario pažymėjimą. Galėsite sumokėti nario mokestį ir užsiprenumeruoti laikraštį „Tremtinys“.

Lapkričio 24 d. (ketvirtadienį) 15 val. LPKTS Alytaus filialas kviečia aktyviai dalyvauti Alytaus šaulių namuose (S. Dariaus ir S. Girėno g. 10) įvyksiantiems renginyje-konferencijoje „Laisvės atminties aidai“. Dalyvaus „Misija Sibiras-2016“ dalyviai, jaunieji šauliai. Renginio metu ir po jo veiks konkursas „Jeigu aš statyčiau paminklą laisvei“ paroda.

Pasiteirauti tel. (8 315) 31 811, el.p. inakaskoniene@gmail.com.

Lapkričio 22 d. (antraadienį) 17 val. Kauno savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos Vitebsko filiale (P. Lukšio g. 60, Kaune) įvyks „Misija Sibiras-2016“ pristatymas.

Penkioliktosios ekspedicijos į Igarką metu misijos dalyviai sutvarkė didžiausias lietuvių tremtinių kapines Sibire. Kviečiame pasiklausyti įspūdžių.

Organizatoriai – Eigulų bendruomenės centras, Vitebsko biblioteka

Lapkričio 21 d. (pirmadienį) 17 val. Lietuvos politinių kaliniai ir tremtinių sąjungos salėje (Laisvės al. 39, Kaune) buvusi LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė kviečia į padėkos vakarą Centro–Žaliakalnio skyriaus narius, savanorius ir visus, padėjusius rinkimų laikotarpiu. Pasiklausysime nuotakingo koncerto, pabendrausime.

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame buvusių tremtinę, LPKTS Alytaus filialo tarybos narę, choro „Atmintis“ dainininkę Birutę Petuškienę dėl staigios sūnaus Vytauto Petuškos mirties.

LPKTS Alytaus filialo taryba ir choras „Atmintis“

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2000 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėjų atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Paminėjome Vėlinių įvykių 60-ąsias metines

(atkelcta iš 1 psl.)

Čia mus pasitiko dar didesni reprezinės jėgos būriai. Pirmoje gretėjo ējusius kelis studentus pavyko nutempti į greta stovėjusius uždarus sunkvežimius. Reikalavo išsiskirstyti. Jėgos buvo nelygios, vis gausėjo kareivių ir milicininkų būrių. Supratome, kad mums nepavyks ižygioti į miesto gatves.

Prasidėjo derybos. Paprašėme, kad atvyktų miesto valdžios atstovai, reikalavome, kad būtų paleisti suimi mūsų eisenos dalyviai – tada išsiskirstysime. Pavyko susitarti. Išsiskirstėme būreliais. Po šių įvykių tuometinis Lietuvos „šeimininkas“ Antanas Sniečkus pareikalavo iš aukštųjų mokyklų pašalinti daugybę studentų, vienokiu ar kitokiu būdu prisdėjusių prie vadinamos antitarybinės demonstracijos Rasų kapinėse. Šiam reikalavimui ypäč pritarė universiteto karjeristinė partokratija – V. Kuzminskis, I. Zaksas, J. Bielinis ir kiti. Aš buvau apkaltintas „kontrrevoliucine veikla“, buvo akcentuotas ir mano ant J. Basanavičiaus kapo sudėtas Gedimino stulpų ženklas.

Brutaliems partokratijos reikalavimams atvirai pasipriešino tuometinis universiteto rektorius Juozas Bulavas, jau prieš tai, tapęs rektoriumi, gerokai sulietuvinės šios aukštostosios mokyklos dėstytojų sudėtį ir patį universitetą. Tokiai rektorius nuostatai pritarė ir prorektorius Eugenijus Meškauskas - ži-

nomas filosofas, skatinės kritiškai plėtoti marksizmo principus, tyrinėjės pažinimo ir mokslo metodologijos, ideo-logijos teorijos problemas. Esant tokiai sandūrai prorektoriaus E. Meškausko buvau pakviestas į rektoratą paaiškin- ti atvykusiems čekistams Vėlinių įvykius Rasų kapinėse ir mano dalyvavimo priežastį. Buvau jiems pristatytas, kaip sažiningas ir geras studentas. Da-lyvavimą tuose įvykiuose grindžiau sa-vo religiniais įsitikinimais, kaltindamas atvykusių milicininkų ir kareivių bru-talius užgauliojimus bei keiksmus.

Man tada pavyko išvengti pašalinimo iš universiteto. Tik buvo pareikštas griežtas papeikimas ir nutrauktas stipendijos mokėjimas. Tačiau čekistinis sparnas ne-nurimo. Jis atsirevanšavo kitų metų Vasario 16-osios naftų atlirkomis kratomis ir areštais. Atdidūriau saugumo rūsių ka-meroje kartu su Arūnu Tarabilda. Teko patirti visas tardymo „gudrybes“, bruta-lų pažeminimą. Dailės institute buvo pa-naikinta komjaunimo organizacija, kaip pasidavusi „nacionalistinei įtakai“. Tai atsitiko pirmą kartą sovietijoje. Mane ap-kaltino „aiškia antitarybine veikla“ ir „už elgesį, nesuderinamą su tarybiniu studen-tovardu“ pašalinę iš universiteto, išsiunte į sovietinius rekrūtus prie Uralo užterš-toje radiacijos zonoje.

I tą pačią paūralės Zlotousto vietovę pasiuntė ir kurso draugą Algirdą Vaitkų, perkeltą kartu su Valentiniu

Ardžiūnu į neakivaizdinį skyrių. Pan-ašaus likimo susilaukė ir kai kurie kitų aukštųjų mokyklų studentai. Buvo pa-keista ir universiteto vadovybė, reor-ganizuota lietuvių literatūros katedra, tačiau nepavyko sunaikinti universite-te kilusios laisvės siekimo dvasios.

Kaune Vengrijos įvykių minėjimas vyko Senosiose kapinėse prie įrengto me-morialo spalio 21 dieną. Jame dalyvavo Vengrijos Nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Žoltan Jancsi su savo bendradarbiais, mūsų organizuotos moki-nių grupės su savo mokytojais iš Kau-no Juozo Grušo meno gimnazijos, iš Kauno Stasio Lozoraičio pagrindinės mokyklos ir iš generolo Povilo Plecha-vičiaus kadetų licėjaus. Minėjime da-lyvavo miesto savivaldybės mero pav-auduotojas Simona Kairys, Lietuvos lais-vės kovos sajūdžio štabo viršininkas di-misijos majoras Vytautas Balsys, šta-bo nariai, Lietuvos partizanų ginkluo-tujų pajėgų vado Adolfo Ramanausk-o-Vanago duktė Auksė Ramanauskaitė-Skokauskienė, Lietuvos Sajūdžio Kauno skyriaus atstovai. Prie memorialo buvo padėti Vengrijos ambasados ir Kauno savivaldybės vainikai. Skambėjo Vengrijos ir Lietuvos Respublikos himnai. Darganoto rudens minėjimąsų šildė da-lyvavusių mokinį atlakta meninė pro-grama, kurią rengiant daug triūso įdė-joj šio minėjimo dalyviai: J. Grušo me-no gimnazijos direktorių pavaduotoja

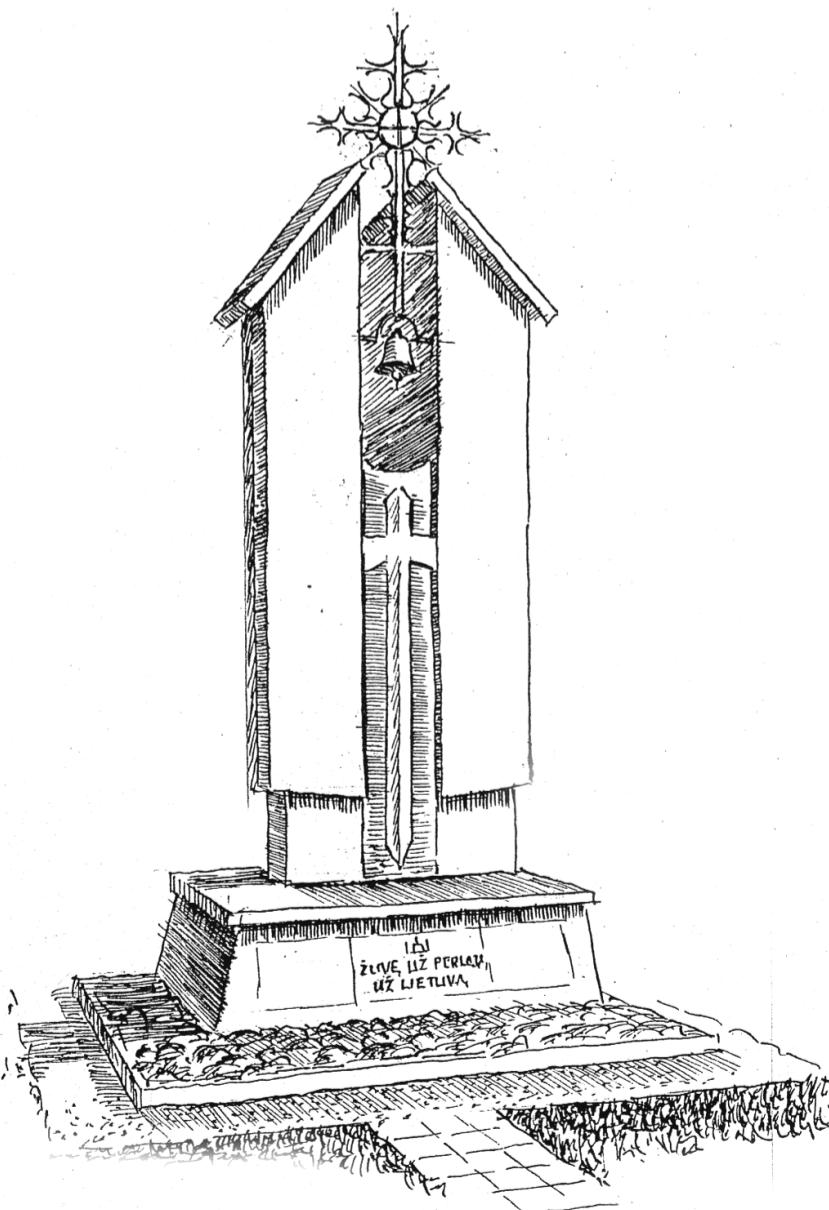
Eugenija Paškauskienė, mokytojos Li-na Dekerienė ir Vida Zulonaitė, Stasio Lozoraičio pagrindinės mokyklos di-rektoriaus pavaduotoja Jurgita Jablons-kiė, mokytojai Olgita Cironkaitė, Jū-ratė Ivanauskienė ir Tomas Asakavičius. Susirinkusieji atidžiai klausėsi gimnazis-tės Joanos Vasiliūtės dainos „Laisvės paukštis“, mokinį Alano Aleknavi-čiaus ir Julijos Jaseliūnaitės atlirkos li-teratūrinės kompozicijos bei kitų me-ninės programos dalij. Minėjimas buvo baigtas atgimimo laikais išpopuliarėjusia Kęstučio Vasiliausko daina „Žemėj Lie-tuvos ažuolai žaliuos“, kurią dainavo vi-si minėjimo dalyviai. Renginį vedė Juo-zo Gruodžio konservatorijos mokinė – kanklininkė Emilija Karaliūtė.

Spalio 24 dieną toks minėjimas vyko Vilniuje prie Aušros Vartų sienos įreng-tos Atmimimo lentos. Deja, čia be atėju-sių ambasados darbuotojų, susirinko tik būrelis, daugiausiai pagyvenusių žmonių. Savo tradicinę ištikimybę dalyvauti šiame minėjime parodė profesorė Ona Voverienė, istorijos mokslų daktaras Darius Juodis, buvęs Lietuvos partiza-nas Stasys Dovydaitis. Nuskambėjus Lie-tuvos bei Vengrijos himnui, žodį tarė Vengrijos ambasadorius Zoltan Jancsi, pažymėjės to meto įvykių svarbą išsiva-duojant iš sovietinės priespaudos, pasi-džiaugė tolimesniu vengrų ir lietuvių tautų gražiu bendradarbiavimu.

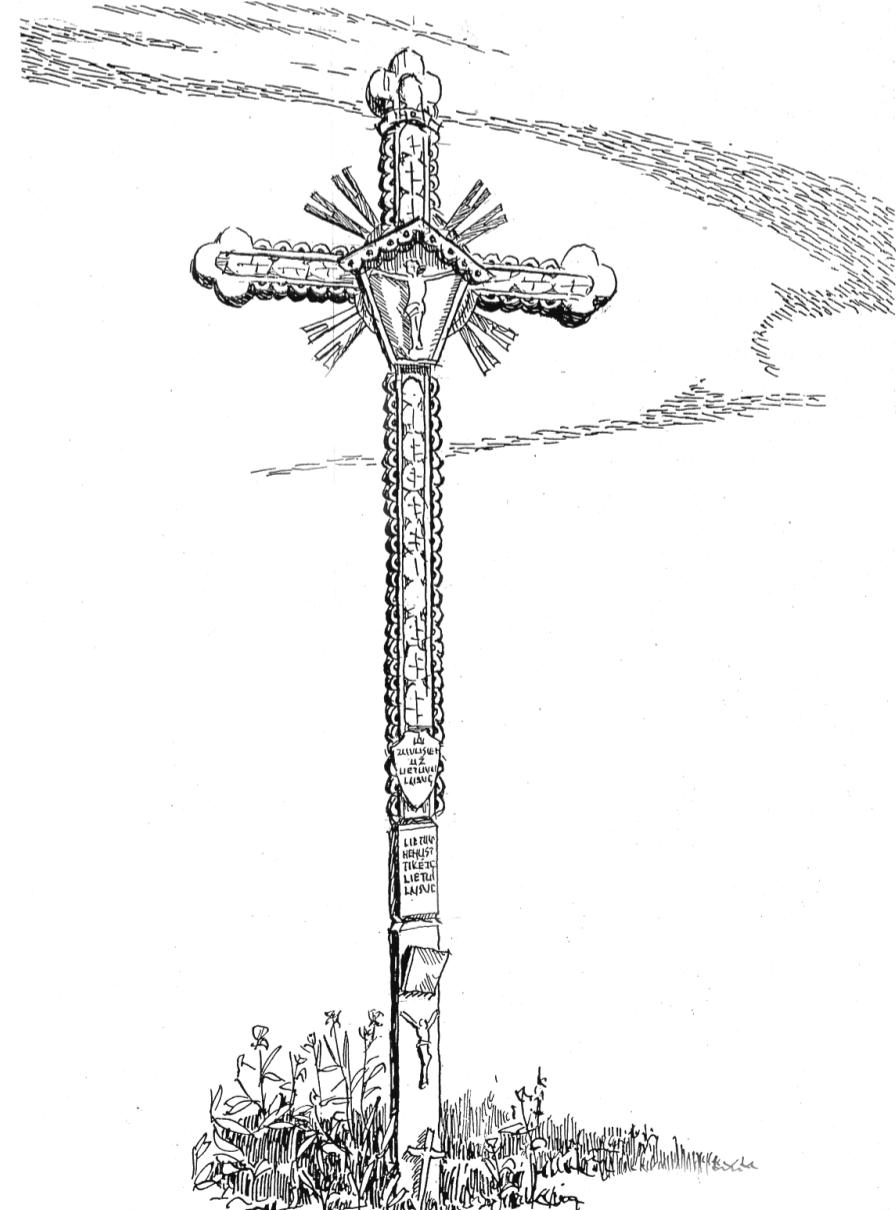
Zigmas TAMAKAUSKAS

Esame, kol gyva atmintis

Paminklai Jono Lukšės piešiniuose

Paminklas žuvusiems Dainavos apygardos partizanams Perlojoje (autorius – architektas Alfonsas Lukšys, 1995 metai)

Kryžius prie Kauno 6-ojo forto. Pastatė Lietuvos politinių kalinių tremtinių sąjunga 1990 metais